

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze bakalářské práce

Analýza nezaměstnanosti ve Středočeském kraji

Michaela Plíšková

© 2015 ČZU v Praze

1 SOUHRN

Cílem bakalářské práce je popsat problém nezaměstnanosti, analyzovat nezaměstnanost ve Středočeském kraji a porovnat míru nezaměstnanosti s ostatními kraji České republiky i s celorepublikovou mírou nezaměstnanosti v letech 2000 až 2014.

V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy patřící do dané problematiky, jako je trh práce, úřad práce, druhy nezaměstnanosti, hystereze na trhu práce, měření nezaměstnanosti, Phillipsova a Beveridgeova křivka, politika zaměstnanosti a další. Tato první část je zpracována na základě studia odborné literatury a zákonů.

Ve druhé, analytické, části je charakterizován Středočeský kraj, který obepíná kraj Praha a sousedí s většinou dalších krajů České republiky. Na základě údajů z Ministerstva práce a sociálních věcí je hodnocena nezaměstnanost kraje z několika hledisek – v okresech daného kraje, dle pohlaví, věku, vzdělání, délky nezaměstnanosti, počtu volných pracovních míst a srovnání s ostatními kraji.

Ve druhém čtvrtletí roku 2008 dosáhl Středočeský kraj nejnižší nezaměstnanosti ve všech okresech a v roce 2009 proběhl prudký nárůst nezaměstnanosti. Nejnižší nezaměstnanost ve sledovaném období mají okresy Praha – východ a Praha – západ. Nejvíce nezaměstnaných osob dle kritéria pohlaví jsou ženy a v rámci kritéria vzdělanostní struktury jsou to osoby se základním vzděláním či se středním vzděláním bez maturity.

Klíčová slova:

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo, míra nezaměstnanosti, nezaměstnanost, politika zaměstnanosti, Středočeský kraj, trh práce, úřad práce, vývoj nezaměstnanosti.

2 CÍL PRÁCE

Hlavním cílem této práce je popsat problematiku nezaměstnanosti, což lze roztrždit do tří dílčích cílů. Prvním dílčím cílem je popsat základní pojmy, které poslouží k vysvětlení problematiky nezaměstnanosti. Druhý dílčí cíl je analyzovat vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji od roku 2000 do roku 2014. Posledním dílčím cílem je porovnat míry nezaměstnanosti Středočeského kraje s ostatními kraji České republiky, zejména se sousedícími kraji, ale také srovnat Středočeský kraj s mírou nezaměstnanosti České republiky.

3 METODIKA

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – rešerši a praktickou část. V první části, zvané také jako teoretická část, jsou vysvětleny pojmy vztahující se k nezaměstnanosti, její druhy, způsoby měření, ale i jiné pojmy spojené s pojmem nezaměstnanost, jako rizikové skupiny, hystereze na trhu práce, politika zaměstnanosti a Okunův zákon. K napsání rešerše je nutné nastudovat problematiku z odborné literatury, zákonů a internetových zdrojů, a také navštívit různé semináře probírající problematiku nezaměstnanosti.

Praktická, resp. analytická, část se skládá z krátké charakteristiky Středočeského kraje a analýzy nezaměstnanosti v tomto kraji. Informace o Středočeském kraji jsou získávány z ročenek Českého statistického úřadu a z jiných internetových zdrojů. Pro analýzu nezaměstnanosti je nejprve nutné získat data za roky 2000 až 2014, a to zejména z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Následuje zpracování dat a jejich uspořádání do grafů a následně i jejich vyhodnocení.

Vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji je analyzován z několika hledisek. Tato práce se nejprve zaměří na okresy Středočeského kraje, dále na pohlaví, věk a vzdělání nezaměstnaných, ale také na délku nezaměstnanosti. Nezaměstnanost ve Středočeském kraji je porovnána s ostatními kraji a celorepublikovým průměrem. V poslední řadě se tato bakalářská práce zabývá vývojem volných pracovních míst.

4 ZÁVĚR

Nezaměstnanost je složitý společenský problém s vícerozměrnými důsledky, který nemá jednoznačná řešení. Ovlivňuje život jedinců, ale i život celé společnosti. Ztráta zaměstnání znamená pro každého pokles životní úrovně a ekonomickou nejistotu. Dlouhodobá nezaměstnanost navíc snižuje sebevědomí, kvalifikaci, ohrožuje nezaměstnaného ztrátou kontaktů a ztěžuje možnost jeho návratu do zaměstnání. Nezaměstnanost je společně s inflací, obchodní bilancí a výkonnostními ukazateli (HDP, HNP) ukazatelem národního hospodářství.

Bakalářská práce analyzuje nezaměstnanost v jednom z největších krajů České republiky, konkrétně ve Středočeském kraji, z několika hledisek v letech 2000 až 2014.

V roce 2008, zejména ve 2. čtvrtletí tohoto roku, byla zaznamenána nejnižší míra nezaměstnanosti ve všech okresech Středočeského kraje. V tomto období se nezaměstnanost pohybovala na úrovni 1,5 až 5,2 %. V roce 2009 byl zaznamenán prudký

nárůst nezaměstnanosti, v průměru o 3,6 procentního bodu, ve většině okresů Středočeského kraje. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla v okresech Praha – východ a Praha – západ, kde se míra nezaměstnanosti od roku 2000 do roku 2014 pohybovala na úrovni 1,5 až 4,6 %. Tato skutečnost je zapříčiněna zejména tím, že tyto okresy obepínají kraj Prahu. Naopak nejvyšší nezaměstnanost je zejména v okrese Kutná Hora (4,7 - 12,6 %) a Kolín (4,7 – 11 %). Tyto okresy sousedí s Pardubickým krajem, kde se nezaměstnanost pohybuje na úrovni 4,5 až 10,3 %.

Ve 4. čtvrtletí roku 2000 byl nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle podporován hospodářským oživením, aktivní politikou zaměstnanosti a přijatým opatřením vlády na podporu trhu práce. Tyto aktivity zmírnily sezónní pokles nezaměstnanosti. Počátek roku 2001 byl stále doprovázen disproporcemi mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle, a to zejména v regionální, kvalifikační a profesní struktuře. Procesem restrukturalizace ekonomiky byla vytvořena nová pracovní místa. V posledním čtvrtletí se zhoršil vztah mezi nabídkou a poptávkou po práci, klesla nabídka volných pracovních míst a mírně se zvýšila krátkodobá nezaměstnanost. Relativně vysoká byla míra dlouhodobé nezaměstnanosti. Na přelomu roku 2004 a 2005 se pozvolně zmírnil nesoulad mezi nabídkou a poptávkou. Zmírnění bylo zapříčiněno růstem HDP a zahraničními investicemi. Od 2. čtvrtletí roku 2005 až do roku 2008 byl zaznamenán rychlý hospodářský růst (konjunktura) a příval přímých zahraničních investic. Růstem volných pracovních míst se snížila cyklická složka nezaměstnanosti, avšak nadále přetrvávala dlouhodobá nezaměstnanost způsobená profesní a kvalifikační strukturou. Strukturální změny v ekonomice způsobily nárůst zaměstnanosti v sekundárním a terciárním sektoru. V roce 2009 byl zaznamenán hospodářský pokles (recese) a snižující se poptávka po práci. Prudce vzrostla nezaměstnanost a poklesla volná pracovní místa. V 1. čtvrtletí 2010 dosáhl počet nezaměstnaných osob na jedno volné pracovní místo historicky nejvyšších hodnot a to 15,5. Až do roku 2010 pokračovalo prohlubování poklesu zaměstnanosti a docházelo k růstu nezaměstnanosti. V posledním čtvrtletí se zvýšila nezaměstnanost v důsledku přijetí přísnějších opatření pro čerpání podpory. V roce 2011 velmi mírně vzrostla zaměstnanost. V následujícím roce zaměstnanost stagnovala a pokles národohospodářské produktivity práce se neprohluboval. V roce 2013 vzrostl počet zkrácených úvazků a vzrostl podíl nezaměstnaných osob. V posledním roce sledovaného období, v roce 2014, došlo k oživení ekonomické aktivity a podíl nezaměstnaných osob začal postupně klesat.

Nezaměstnanost v jednotlivých krajích ČR se pohybuje na různých úrovních. V roce 2014 dosáhla nejnižšího podílu nezaměstnaných osob Praha s 5,0% podílem nezaměstnaných osob. Naopak nejvyšší podíl nezaměstnaných osob, tj. 10,7 %, dosahoval kraj Ústecký spolu s Moravskoslezským (9,7 %) a Olomouckým krajem (8,8 %). V České republice byl podíl nezaměstnaných osob 7,5 %. Mezi kraje, které dosahují nejnižšího podílu nezaměstnaných osob, patří společně s Prahou, kraj Plzeňský (5,7 %), Středočeský (6,4 %) a Jihočeský (6,2 %).

Při analýze nezaměstnanosti dle pohlaví ve Středočeském kraji platí, že vyšší míru nezaměstnanosti vykazují ženy, a to zhruba o 2,5 procentního bodu. Výjimka platí pro první čtvrtletí roku 2013 a 2014. V roce 2013 byla míra nezaměstnaných mužů o 0,2 a v roce 2014 o 0,1 procentního bodu vyšší než míra nezaměstnaných žen.

Nejméně nezaměstnaných obyvatel bylo ve věku do 19 let a více jak 60 let, kdy ještě většina studuje nebo již odchází do důchodu. Nejvyšší nezaměstnanost je poté v intervalu 20 – 59 let. V intervalu 20 až 29 let je vysoká míra nezaměstnanosti způsobena minimální praxí. Ve věku do 39 let, jsou pro zaměstnavatele neefektivní zejména ženy z důvodu jejich mateřských povinností.

Z hlediska vzdělání je nejvíce nezaměstnaných ve Středočeském kraji se základním a středním vzděláním bez maturity, v roce 2000 to je téměř 74 % a v roce 2014 asi 92 %.

K léčbě nezaměstnanosti by mohla přispět osvěta aktivní politiky zaměstnanosti a jiných výhod, které nabízí stát zaměstnavatelům. Další možností je důsledná kontrola zaměstnavatelů v oblasti černého trhu práce, která patří do nejrozsáhlejších projevů šedé ekonomiky. K přispění snížení nezaměstnanosti by mohlo pomoci i prvotní zaměstnávání občanů České republiky a Evropské unie a rozšíření práce na zkrácený úvazek.

5 BIBLIOGRAFIE

BROŽOVÁ, Dagmar. 2003. *Společenské souvislosti trhu práce.* Praha : Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-16-4.

FILER, Randall K., HAMERMESH, Daniel S. a REES, Albert E. 1996. *The Economics of Work and Pay.* New York : HarperCollinsCollegePublishers, 1996. ISBN: 0673994740.

FUCHS, Kamil a TULEJA, Pavel. 2005. *Základy ekonomie.* Praha : Ekopress, s. r. o., 2005. ISBN 80-86119-94-7.

JUREČKA, Václav a KOLEKTIV. 2010. *Makroekonomie*. Praha : Grada Publishing, 2010. ISBN: 978-80-247-3258-9.

KOTÝNKOVÁ, Magdalena a NĚMEC, Otakar. 2003. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha : Professional publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7.

KUCHAŘ, Pavel. 2007. *Trh práce*. Praha : Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1383-3.

MAREŠ, Petr. 1994. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN: 80-901424-9-4.

ČNB. 2014. Měnověpolitické publikace – Zprávy o inflaci. *Česká národní banka*. [Online] 2014. [Citace: 15. 10. 2014.] http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/.

ČSÚ. 2014. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledů VŠPS. *Český statistický úřad*. [Online] 31. 12. 2014. [Citace: 27. 2. 2015.]

[http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/A8002AB39A/\\$File/25012814q307.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/A8002AB39A/$File/25012814q307.pdf).

KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ. 2014. Charakteristika kraje. *Český statistický úřad*. [Online] 12. 2014. [Citace: 12. 1. 2015.]

[http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/A1004F382C/\\$File/33011014ncz.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/A1004F382C/$File/33011014ncz.pdf)

Potrál MPSV. 2014. Struktura uchazečů. *Zaměstnanost*. [Online] 2014. [Citace: 15. 7. 2014.] <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>.